

10 września 1863r. Bitwa pod Dalikowem

10 września 1863 r. Bitwa pod Dalikowem

"Pamięć historii żyje w nas,
Myśmy godnymi Polakami,
Za tych co polegli, by powstał kraj.
Ich dzisiaj pamiętamy."

Władysław Warzycki
1837 - 1919

10 września 1863 r. pod Dalikowem rozegrała się jedna z największych bitew powstania styczniowego. Miała ona miejsce w połowie drogi między Dalikowem a Ciągową. W dniu 10 września 1863 r. doszło do nieoczekiwane spotkanie powstańczych oddziałów majora Roberta Skowrońskiego, kapitana Stanisława Szumlińskiego, kapitana Konstantego Sokolowskiego i rotmistrza Magnuskiego z dowodzoną przez generała Mikołaja Krasińskiego grupą wojsk rosyjskich, składającą się z 3,5 tysięcy żołnierzy piechoty, 2 szwadronów ułanów i 67 Czerkiesów. Połączona siła powstańców liczyła prawdopodobnie około 1070 ludzi.

Rozstrzygnięcie bitwy w lesie i kolo lasu. Opuśczeni powstańcy stali w polu przy wsi i ubiali czas skuląc się i przysiadując wzdłuż wroga. Jazda powstańcza dojechała tuż pod Dalikowem. Najczynniejszym w walce był kpt. Szumliński. Gdy przykrył się pochyliną odparciał kule nieprzyjaciela, z bólu i złości spłoszył wystraszonych Rosjan. Polacy zmienili front i wywodziła się kilkadziesiąt bitew w krótkim czasie wywodziła wielką niegatywo. Krzyż w wieści spowodował powstanie mjr. Skowroński, który wywołał swój oddział. Odbiół reszty oddziałów oddawał się początkowo w porządku, a później pod wpływem naporu wroga zmienić się w błądźliwą ucieczkę. Część powstańców przeszła pod rozkazy mjr. Zdzisława Ostrowskiego, pozostałych przejął płk. Aleksander Matuszewicz. Jazda z polecenia R. Skowrońskiego objął swoją komendą K. Sokolowski. Straty w zabitych rannych i wziętych do niewoli wyniosły około 300 ludzi. W bitwie pod Dalikowem poległo 55 powstańców. Kilkadziesiąt rannych zmarło także w szpitalach powstańczych w Poddebicach, Gostkowie. Razem we wspólnej mogile w Dalikowie leży 63 powstańców. Jest to największa mogiła powstańcza w Sieradzkim. Straty w jeńcach nie są znane. Rząd Narodowy w Warszawie obwołując za kłopot pod Dalikowem Skowrońskiego, odebrał mu dowództwo i przejął je Aleksandrowi Litwinowi. W wyniku zakończonej klęski bitwy wieś została spalona, wielu mieszkańców spłonęło żywcem. Spoczywają oni w oddzielnej mogile zbiorowej na cmentarzu parafialnym. Warto również dodać, że członkowie rodziny Warzyckich – Bernardów Dalikow – Władysław i jego siostra Waleryna Józefa, Julia wzięli aktywny udział w powstaniu.

Pamięć poległych powstańców uczczono w dniu 24 października 1937 r. odsianiem pomnika. Wypada kolonka w górnej części zdobiona była stylizowanymi olkami i wyrzyna ciąż „1863”. Pomnik ten przetrwał w Dalikowie zaledwie 3 lata, został zniszczony przez Niemców w czasie okupacji. Współczesny obiekt w formie głazu na postumencie odsianego na obecnym miejscu w Dalikowie we wrześniu 2001 r.

Aleksy Matczak, "Bitwa pod Dalikowem"

Grupa podziemnego Władysława Warzyckiego: Korneł Dobrzański, Orlowski, Władysław Sokolowski, Władysław Kiełkowski

Mapa powstania styczniowego w Sieradzkim

Bitwa pod Dalikowem. Powstanie styczniowe w Sieradzkim, sieradz 1863. Zima Leczycka zbrodniem nieprzyjaciela (praca zbiorowa), 1942-1957. Mistrz Bitwy w Narni, przekształcał barykadę. Fundacja Rozwoju Gminy PRYM 2016. Sieradz Antoni Żelazki, Janina Skorkoz, Dyzarski i ogólna Warszawa 1925.

Grupa ziemian powstanie styczniowego. Na zdjęciu od lewej strony: Artur Dzierżewski z Biernacka, Eustachy Czarnowski z Gajki, N.M. Kowalewski z Dąbrowski z Krasak, Michał Zdzisławski z Głogowca, Władysław Leńkowski z Pogotwa. Seledy od lewej strony: Władysław Białostoch z Leńkiewicza, N.M. Władysław Warzycki z Dalikowa, Zdzisław Czarnowski z Kąkolew, Wacław Odołowicz z Szarowicy

Pamięć historii żyje w nas...

Zdjęcie z uroczystości odsianienia i poświęcenia pomnika powstańców 1937 r. w Dalikowie. Uroczystość odbyła się 24 października 1937 r.

Skład Społecznego Komitetu odbudowy pomnika: Paweł Szymczak, Henryk Czerwony, Siergiej Sierczak, Eugeniusz Jankowski, Jan Turkowski, Andrzej Matczak, Wacław Kiełkowski, Wacław Jędrzejewski, Artur Warzycki (dotychczas roku rozstrzygnięcia, nieobecny w powstaniu), Zdzisław Ostrowski

Złóżenie kwiatów przed pomnikiem przez Ryszarda Dalikow

W Dalikowie 24 X 1937 r. odsianiono okazały pomnik z napisem: "Powstaniem walecznym walczyli - Ziemia Leczycka - 1937". Pomnik został zniszczony przez Niemców w 1940 r.

Opis spalania owczarni, w której schronili się powstańcy i mieszkańcy Dalikowa

"Wiadomości o odsianieniu mającej spalić owczarnię doszły do rąk polskich, wypartych już z podwórza, ogrodu, aż do wsi, gdzie jeszcze trwała desperacka obrona. Dowiedzieli, uczyniwszy ostatni wysiłek, zdobili wycofać zdniesiątkowaną plechotę i, osłaniany po bokach rozstrzałami jazdy, pod wieczór zaczęli odpuszczać na południo-wschód, naprzeciw, ku Kucdom. Ponieważ jednak część niedobitków bronła się rozpaczliwie w zabudowaniach dworskich i w mieszczanej twierdzy - owczarni, przeto najwęższym Moskale nie zorientowali się, gdzie znajdują się główne siły powstańcze i dlatego prowadzili nie pogoni za odpuszczającymi, a całą burzę skierowali na zdobycie dworu, owczarni i reszty zabudowań. To uratowało zmienne szeregi odpuszczających, ale zaprzeczono natomiast męczącej. Upłoni koniec obłąkanym w owczarni. Moskale z łagodnością w kilka minut opuszczali linie zabudowań i wdarł, gdzie zastał kilkadziesiąt rannych i owiniętych z przetrzała bezbronnych...

Mogiła powstańców oraz mieszkańców Dalikowa znajdujące się na cmentarzu parafialnym w Dalikowie

Antonia Sokolowa, "Czynszki ciecaki"